

MINISTRSKA KONFERENCA NEUVRŠČENIH:

Poziv državam in narodom naj si skupno prizadevajo za ohranitev miru v svetu

Po petih dneh temeljnih razprav o vseh aktualnih vprašanjih današnjega sveta se je prejšnji teden v indijski prestolnici New Delhi končala ministrska konferenca neuvršenih držav. Ob zaključku so sprejeli deklaracijo, v kateri so zavzeli stališče k najvažnejšim vprašanjem; dogovorili so se o nadaljnjih dejavnostih in srečanjih neuvršenih; predvsem pa so na delhijskem srečanju proslavili dvajsetletnico beograjske konference, ki pomeni začetek gibanja neuvršenih — ob tej priložnosti so naslovili na vse države in narode sveta ter njihove voditelje goreč poziv, naj se resno zavzemajo za to, da bi se izognili vojni ter utrdili svetovni mir in varnost.

V tem „pozivu iz New Delhija“ opozarjajo predstavniki neuvršenih držav na nevarnosti, ki grozijo sodobnemu svetu, obenem pa pozivajo h krepitvi mednarodnega sodelovanja, da bi prihodnje rodove obvarovali uničenja. Opozarjajo, da sta mir in varnost ogrožena in da je mednarodna napetost čedalje večja; krizna žarišča, ki nastajajo zaradi tekmovanja za vplivne sfere, pa tudi vojaške intervencije in vmešavanje ne ogrožajo le suverenosti in neodvisnosti neuvršenih držav, temveč so resna nevarnost tudi za vse človeštvo.

Udeleženci slovesne seje ob 20. letnici gibanja neuvršenih so začelo obdobje miru in sodelo-

vanja, s čimer bomo bodoče rodove obvarovali pred vojnimi grozotami in uničenjem“.

Konkretno zahteve, predloge in pobude k najvažnejšim vprašanjem sodobnega sveta pa so neuvrščeni izrazili v zaključni deklaraciji, ki znova kaže, kako pomembna in široka je vloga, ki jo igra danes gibanje neuvršenih. V svoji politični oceni so udeleženci delhijske konference postavili na prvo mesto blokovske tekmovanje, ki je po njihovem mnenju danes največje zlo, saj je tudi bistveni vzrok za čedalje pogostejšo uporabo sile, zaradi česar grozi človeštvu ne samo hladna vojna, temveč tudi svetovna katastrofa. Pri tem pa je posebno pomembno, da je konferenca svojo oceno in izvirna načela neuvršenosti povezala s konkretnimi problemi in predlogi. Tako je med drugim zahtevala umik vseh tujih sil iz Afganistana in Kampučije, odpravo vseh oporišč v Indijskem oceanu in drugod; ostro so obsodili južnoafriški rasistični režim ter zagotovili pomoč osvobodilnim gibanjem; glede Bližnjega vzhoda so ugotovili, da je bistvo krize pales-

tinsko vprašanje in da pravičen mir na tem območju lahko temelji le na popolnem in brezpogojnem izraelskem umiku z vseh zasedenih arabskih ozemelj ter na pridobitvi nacionalnih pravic palestinskega ljudstva; izrazili so zaskrbljenost zaradi napetosti v nekaterih delih Srednje Amerike in Karibov, pri čemer so obsodili vsako obliko posredovanja in vmešavanja v notranje zadeve Salvadora ter pozvali vlade, naj se vzdržijo uporabe orožja in dajanja vojaške pomoči; ocenili so, da krivičnost sedanje gospodarske ureditve v svetu ne postaja samo neznosna, temveč tudi vir nevarnosti za globalni mir in varnost, zato so odločno ponovili poziv k poživitvi dialoga Sever-Jug in sicer v interesu celotnega člo-

S svojimi zaključki in sklepi, med katere spada tudi „notranji“ poziv h krepitvi enotnosti gibanja samega, je delhijska konferenca znova potrdila važnost mesta, ki ga v današnjem svetu zavzema gibanje neuvršenih. V tem svetu je trenutno 191 držav in ozemelj, od katerih jih je 152 včlanjenih v Združene narode; gibanje neuvršenih pa šteje danes 95 članic (skupno z opazovalkami celo 105), tako da predstavlja praktično dve tretjini človeštva, namreč dobri dve tretjini članstva OZN in več kot polovico vseh držav in ozemelj sveta.

Ob svoji dvajsetletnici je to mogočno gibanje sprejelo sklep, da bodo 1. september v spomin na začetek prve konference neuvršenih v Beogradu pred 20 leti razglasili za „dan neuvršenosti“, ki ga bodo vsako leto praznovali v vseh neuvršenih državah kakor tudi v OZN.

Delovna skupnost Alpe-Jadran utira pot širšemu sodelovanju med sosednimi deželami

Delovna skupnost Alpe-Jadran, v katero so kot članice vključene Koroška, Štajerska, Gornja Avstrija, Slovenija, Hrvaška, Furlanija-Juljska krajina in Veneto, medtem ko Solnograška in Bavarska trenutno zavzemata le položaj „aktivnih opazovalk“, pripravljata bližnje srečanje na ravni predsednikov gospodarskih zbornic, na katerem bodo obravnavali možnosti in oblike poglobljenega medsebojnega sodelovanja.

Kot priprava na to srečanje je v Ljubljani zasedala komisija za gospodarska vprašanja skupnosti in so se pogovarjali o programu dela komisije v letih 1981 in 1982 (v teh letih predseduje komisiji Slovenija). Gospodarstva vseh včlanjenih dežel so že navezala tesnejše medsebojne stike in kažejo čedalje večje zanimanje in pripravljenost za razvijanje višjih oblik gospodarskega sodelovanja, začevši od proizvodnega sodelovanja do skupnih naložb. Pri tem pa jih med drugim ovira dejstvo, da premalo poznajo podrobnejše razvojne usmeritve posameznih gospodarstev in njihovih panog, kakor tudi njihove želje in možnosti za tesnejše sodelovanje.

V zvezi s tem so na seji ugotovili, da komisija

Nerazumevanje ORF za potrebe koroških Slovencev

V roku osmih tednov bodo pri avstrijskem radiu izdelali predračun o možnostih slovenskih radijskih oddaj, to pa naj bi bila osnova za nadaljnje razgovore.

Tako bi lahko v kratkih besedah strnili rezultat razgovora, ki je bil v sredo na povabilo ustavne službe v uradu zveznega kanclerja na Dunaju. Razgovora, ki je zadeval zahteve glede radia in televizije, kakor sta jih obe osrednji organizaciji formulirali v operativnem koledarju in v posebnem dokumentu, so se udeležili poleg vodje ustavne službe dr. Ludwig Adamovica s strani ORF intendant koroškega deželnega studia Ernst Willner, generalni sekretar ORF dr. Peter Radel in Gerhard Weis. Sedemčlanska delegacija obeh osrednjih organizacij sta vodila dipl. inž. Feliks Wieser za ZSO in Karel Smolle za NSKS.

V teku razgovora se je pokazalo, da s strani pristojnih v ORF ni veliko razumevanja za upravičene želje slovenske manjšine, ne glede razširitve slovenskih radijskih oddaj, ne glede televizijskih oddaj v slovenščini niti glede omogočanja sprejema RTV Ljubljana. Predstavniki ustavne službe so vsaj skušali iskati kompromise, tako da je prišlo vsaj do omenjenega pičlega rezultata prvega razgovora. Glede omogočanja nemotenega sprejema RTV Ljubljana po vsem dvojezičnem ozemlju so predstavniki ORF zavzeli stališče, da ni nikakršnih zakonskih možnosti, da bi se v tej zvezi lahko kaj uredilo. Tudi glede televizijskih oddaj v avstrijski televiziji v slovenščini so zavzeli absolutno odklonilno stališče.

Zedinili so se, da se bodo pogovori o tej tematiki nadaljevali, ko bo ORF izdelal potrebne predračune.

Nerešena narodnostna vprašanja skrivajo v sebi nevarnost sporov in nemirov

Živimo v času, ko se v mnogih delih sveta vrstijo najrazličnejše akcije, s katerimi akterji bolj ali manj upravičeno opozarjajo na vprašanja, ki po njihovem niso zadovoljivo rešena. „Govorico dinamita“ je danes slišati v številnih državah. Pogosto se je poslužujejo iz nagibov, ki jih ni mogoče prav razumeti in še manj odobravati; v mnogih primerih pa je to lahko tudi ena izmed oblik pritiska na pristojne dejavnike, če jih je treba spomniti na nerešena vprašanja.

Bombe spet enkrat „govorijo“ tudi na Južnem Tirolskem. Medtem ko so pred tedni dinamični atentati baje izražali nestrpnost tamkajšnje nemške manjšine zaradi zamudnega reševanja še preostalih točk „paketa“, je sedaj menda na vrsti „nasprotna stran“. Tako vsaj trdi tukajšnji tisk, ko poroča o zadnjih atentatih na železniško progo med Bocnom in Meranom ter o oskru-

niti grobišča dveh pred leti umrlih nemških nacionalistov, ki sta bila svoječasno v prvih vrstah južnotirolskih atentatov.

Sicer pa niti ni tako važno, katera stran je enkrat in katera spet drugič „na delu“: govorica dinamita in bomb ne more biti sprejemljiv argument ne v enem ne v drugem primeru. Vendar je ravno dejstvo, da čuti enkrat eden in potem spet drugi potrebo poslušati se takih sredstev, najbolj resno opozorilo, kakšno nevarnost skrivajo v sebi nerešena narodnostna vprašanja. Tega bi se morali zavedati pristojni dejavniki povsod tam, kjer taka vprašanja še čakajo pravične in zadovoljive rešitve. Kajti z odlaganjem in zavlačevanjem potrebnega reševanja se problemi ne odстранjujejo; konflikti se samo prikrivajo, da potem lepega dne spet izbruhnejo — tudi z govorico dinamita, kakor kaže primer Južne Tirolske.

40-letnica vstaje jugoslovanskih narodov

Letošnji 27. marec bo v Jugoslaviji potekal v znamenju 40-letnice vstaje in socialistične revolucije narodov in narodnosti Jugoslavije. Ta datum — kakor je bilo poudarjeno na seji koordinacijskega odbora zvezne konference SZDL Jugoslavije — se s svojim pomenom in dogodki po njem uvršča med zgodovinske trenutke, ki so zaznamovali revolucionarni uvod v odločilne bitke za novo Jugoslavijo.

V tem smislu bodo v dneh okoli 27. marca po vsej Jugoslaviji številne prireditve, proslave in druge obeležitve, na katerih bodo poudarili zgodovinske razsežnosti marčevskih dogodkov leta 1941, ko so se jugoslovanski narodi dvignili v junaški boj proti fašističnim okupatorjem za osvoboditev in demokratični preporod svoje domovine.

to pozvali vse države in narode, kot tudi njihove voditelje, „naj si na vso moč prizadevajo, da ne bi prišlo do vojne in da bosta mednarodni mir in varnost ostala neokrnjena“. Hkrati so tudi navedli poti, po katerih je to mogoče doseči, pri čemer so na prvem mestu poudarili načela miroljubnega sožitja in listine Združenih narodov. Ob koncu pa so pozvali vse narode, naj si odločno prizadevajo za blaginjo vseh, za skupno krepitev mednarodnega miru in varnosti, „da se

Letos bo spet ljudsko štetje

Po priporočilu Združenih narodov v posameznih državah približno vsakih deset let popisujejo prebivalstvo. Zadnje redno ljudsko štetje v Avstriji je bilo leta 1971 in zato bo letos spet popis, pri katerem bodo zbirali najrazličnejše podatke osebne, socialne in gospodarske značaja. Medtem ko v mnogih drugih državah pri takih popisih ugotavljajo tudi narodno pripadnost državljanov, se v Avstriji tozadevno omejujejo na ugotavljanje jezika, ki se ga posameznik poslužuje v vsakdanjem življenju — gre namreč za tako imenovani občevalni jezik (Umgangssprache).

V normalnih pogojih tak popis — vključno ugotavljanja jezika ali tudi narodnosti — ni nič razburljivega. Drugače je to pri nas v Avstriji, kjer je vsa zgodovina ljudskih štetij en sam dokaz, da tukaj ne gre zgolj za zbiranje statističnih podatkov, marveč — in to v novejšem času kritično ugotavljajo tudi že avstrijski znanstveniki! — so se ljudska štetja povsem izrodila v sredstvo statističnega genocida: z vsakim ljudskim štetjem uradno dokumentirajo „uspehe“, ki jih dosegajo z načrtno politiko asimilacije in raznarodovanja pripadnikov narodnostnih manjšin.

V tej luči je treba gledati tudi letošnji popis, ki bo izveden meseca maja. Čeprav bodo ugotavljali samo občevalni jezik, bodo potem dobljene podatke gotovo spet zlorabljali za prikazovanje narodnostnega sestava prebivalstva in predvsem za „dokazovanje“, kako slaba je po številčni moči ena ali druga narodnostna skupnost. Kajti pri ljudskih štetjih v Avstriji je že od nekdaj stala v ospredju težnja, da bi pri narodnostnih manjšinah ugotovili vedno manjše število pripadnikov, da bi naseljenost manjšin prikazali čim bolj razdrobljeno na otoke in da bi taki otoki bili skrčeni na čim manjše ozemlje (v primeru koroških Slovencev pač potisnjeni čim bolj pod Karavanke).

Pri zasledovanju takih teženj tudi prav nič niso izbirčni, kar se tiče sredstev, ki se jih poslužujejo, da bi bili „uspehi“ čim bolj prepričljivi. Spomnimo se le, kakšnih oblik pritiska in zastraševanja, manipuliranja in potvarjanja so se v preteklosti že posluževali, samo da bi „dokazali“, kako izginjajoča je baje slovenska narodnostna skupnost na Koroškem. O teh metodah so bile napisane že obsežne dokumentacije in v številnih primerih so bile narejene tudi prijave na pristojna mesta — toda vse do danes še nismo slišali, da bi kdaj koli vsaj enega izmed neštetihih krivcev klicali na odgovornost in ga tudi kaznovali, kakor je za take prekrške izrecno predpisano v zakonu. Pa se temu niti ne čudimo, saj so se vsa taka potvarjanja ljudskih štetij dogajala pred očmi in v imenu oblasti — oblastniki pa sami sebe gotovo ne bodo kaznovali.

Ravno ta dejstva so tudi eden izmed razlogov, zakaj koroški Slovenci rezultatov ljudskih štetij nikdar nismo priznali kot merilo ali podlago za ugotavljanje številčne moči naše narodnostne skupnosti. Nasprotno smo v vsakem primeru že vnaprej nedvoumno odrekli vsako veljavnost kakršnih koli rezultatov, kajti z dvomljivimi metodami in mahinacijami doseženi rezultati vendar ne morejo podati resnične slike, marveč morejo biti le odsev teh metod in mahinacij — torej po željah izvajalcev prikrojena podoba, ki pa z resnico nima ničesar skupnega.

Tudi za letošnji popis nimamo nobenega vzroka, da bi dosežanje stališče kakorkoli spreminjali. V pogojih, v kakršnih bo popis izveden, ne more priti do verodostojnega rezultata, ki bi dovoljeval kakršne koli zaključke glede številčne moči slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Ob vprašanju po občevalnem jeziku ne more biti govora o ugotavljanju narodne pripadnosti. Šlo bo spet edinole za ugotavljanje števila ljudi, ki se poslužujejo določena jezika oziroma določenih jezikov. Pri tem pa se je treba — če pomislimo konkretno na raz-

mere na Koroškem — tudi še vprašati, koliko možnosti dejansko imamo, da se v javnem življenju (in občevalni jezik se pretežno uporablja v javnosti) lahko poslužujemo slovenskega jezika? Ali nismo po zaslugi ali krivdi sedanje „vzorne“ zakonske ureditve, ki uporabo naše materinščine razen maloštevilnih izjem omejuje na družinsko okolje, naravnost prisiljeni, da se dnevno poslužujemo tudi nemščine kot občevalnega jezika?

V takih razmerah nikakor ni sprejemljivo, da bi za Slovence identificirali samo tiste, ki se v kakršni koli obliki ali meri poslužujejo slovenskega jezika — nasprotno v takih pogojih izjava glede občevalnega jezika nima prav nobene izpovedne veljavnosti glede narodne pripadnosti.

Poleg že omenjenih okoliščin in številnih drugih pogojev, ki vsi bodo tudi pri letošnjem popisu vplivali na to, kako se bodo posamezniki „odločali“ glede občevalnega jezika, pa je treba tudi videti, kako uradni dejavniki skrbijo, da bi rezultati čim bolj odgovarjali njihovim željam. Ne gre samo za različne oblike pritiskov, zastraševanja in vplivanja, kakor jih poznamo iz preteklosti; svoj namen dosežejo tudi z drugim delom te „psihološke vojne“, namreč s tem, da pri pripadnikih narodnih manjšin načrtno ustvarijo videz zapostavljenosti in gojijo občutek manjvrednosti.

V mislih imamo predvsem popisne pole, ki so naravnost klasičen primer diskriminacije: celotno besedilo je samo nemško in „deutsch“ je že natiskan odgovor na vprašanje po občevalnem jeziku, medtem ko je za vse druge jezike le še skupna rubrika „sonstige“. Takšen odnos do lastnih državljanov druge narodnosti moremo imenovati le izraz skrajne nacionalistične nadutosti. V tem mnenju nas „avtorji“ teh popisnih pol potrjujejo celo sami, ko v vprašanju po veroizpovedi nikakor niso tako nestrpni, marveč lepo po vrsti naštevajo vsaj vse večje v Avstriji zastopane verske skupine.

O kakšni enakopravnosti narodnostnih manjšin v Avstriji torej tudi v zvezi z ljudskimi štetji ne more biti govora. To pa je samo dokaz, da merodajnim ne gre za ugotavljanje objektivnega stanja, temveč so ljudska štetja res le sredstvo genocidne politike.

Enakopravnost tudi pri ljudskem štetju vendar - ne pri nas

Na ljudsko štetje se pripravljajo tudi v Jugoslaviji, kjer bodo popis izvedli v času od 1. do 15. aprila 1981. Kakor v vseh državah, kjer živijo pripadniki več narodov ali narodnosti, tako je pri popisu tudi v Jugoslaviji zanimivo in važno vprašanje, ki se nanaša na jezik ali narodno pripadnost državljanov. Ker pa v Jugoslaviji enakopravnost narodov in narodnosti ni le prazna fraza, marveč vsakodnevna stvarnost, se tudi na popis prebivalstva pripravljajo tako, da bo enakopravnost spoštovana na vseh področjih.

V Jugoslaviji se popis izvaja v jezikih vseh narodov in narodnosti! Tako imajo na primer v Sloveniji slovensko-italijanske ter slovensko-madžarske popisne pole. V Vojvodini pa bo popis prebivalstva te večnacionalne pokrajine izveden čelo v vseh petih z ustavo priznanih enakopravnih jezikih — v srbskohrvatskem oziroma hrvaškorsrbskem, madžarskem, slovaškem, romunskem in rusinskem jeziku!

Pri nas v Avstriji, kjer se zelo radi pohvalijo, kako širokogrudni so baje do narodnostnih manjšin, pa merodajnim niti na misel ne pride, da bi na narodnostno mešanih področjih poskrbeli za dvo-ali večjezično izvedbo popisa. Popisne pole in vse s popisom povezane listine so izključno samo v nemščini. Tudi to je zgovern primer.

Spet bogat spored prireditev avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem

V prvem biltenu, ki ga je razposlalo v novem letu deželno vodstvo Avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem, je najprej kratek pregled dogodkov in delovanja v letu 1980, ki je bilo za društvo v znamenju 25-letnice obstoja. V svojem jubilejnim letu je imelo društvo okoli 20 najrazličnejših prireditev, katerih namen je bil prispevati k utrjevanju dobrih odnosov med Koroško in Slovenijo ter Avstrijo in Jugoslavijo.

V tem smislu bo društvo razvijalo svojo dejavnost tudi v bodoče in je že pripravilo okvirni program za leto 1981, ki spet obsega celo vrsto zanimivih prireditev in drugih akcij.

Še za mesec februar je predvideno predavanje jugoslovanskega ambasadorja na Dunaju Novaka Pribičevića, ki naj bi govoril o ciljih in načelih zunanje politike Jugoslavije. Za 1. marec je na sporedu vsakoletni „pustni“ izlet v Ptuj z obiskom tamkajšnjega znanega kurentovanja. V velikonočnem tednu od 12. do 20. aprila bo priredilo društvo izlet na jadranski otok Lošinj (cena na osebo 2430 šilingov za člane in 2530 šilingov za nečlane); v istem času (od 11. do 18. aprila) pa tudi enotedenski izlet v Albanijo. Prireditve v aprilu bo vključila posebna razstava o Vojvodini, ki jo bodo 27. aprila odprli v galeriji mestne hiše v Celovcu.

Za mesec maj sta na sporedu spet dve prireditvi: 6. in 7. maja bo potekala kolesarska dirka „Alpe-Adria“,

Značilno merilo demokratičnosti

Kakor na Koroškem določeni krogi radi šarijo s teorijo o vindišarjih, da bi škodovali Slovincem, tako poznajo podoben izraz tudi za Slovence na Madžarskem, ki jih včasih imenujejo „vendi“. Tudi v Porabju ima ta vzdevek za slovenski živelj zgodovinsko ozadje in ga je brez nadaljnega možno enačiti s koroškim izrazom „vindiš“ — ne v enem ne v drugem primeru pa to danes ni pošteno niti potrebno, saj tako na Madžarskem kot v Avstriji gre za ljudi, ki pripadajo slovenski narodnosti.

Zato so porabski Slovenci z zadoščenjem sprejeli odločitev, da uradno zanje ne bodo več uporabljali vzdevek „vendi“. Ministrstvo za prosveto LR Madžarske in zavod za jezikoslovje pri madžarski akademiji znanosti sta namreč na predlog komisije za narodnosti pri izvršnem svetu Železne županije sprejela sklep, s katerim bodo dosledno uporabljali vse prej kot ustreznega naziva „vendi“ za Slovence ob Rabi. V slovenskem delu Narodnih novin, ki jih izdaja Demokratična zveza Južnih Slovanov v Budimpešti, je o tem sklepu zapisano: „Ker so mnenja glede uporabe oznake ‚vendi‘ za porabske Slovence različna, vemo, čutimo in smo prepričani, da je ta vzdevek za Slovence zunaj meja matične države zgodovinsko in znanstveno nesprejemljiv. Zato je pobuda izvršnega sveta Železne županije v popolnem soglasju s časom, z našo narodnostno politiko in z našo socialistično stvarnostjo.“

Tako so torej na Madžarskem uradno odpravili za Slovence vse prej kot častni naziv „vendi“ in s tem popravili krivico, ki se jim je godila. To se je zgodilo v državi, v kateri po mnenju tukajšnjih superdemokratov menda ni demokracije. V Avstriji in zlasti na Koroškem, kjer se tako radi ponašajo z „demokracijo“, pa je vzdevek „vindiš“ za Slovence slej ko prej v rabi (saj pripadnike te „narodnosti“ ugotavljajo celo pri uradnih ljudskih štetjih) ter služi kot sredstvo proti Slovincem in njihovemu boju za narodnostne pravice.

Ali ni tudi to značilno merilo demokratičnosti?

BREZPOSELNOST V AVSTRIJI:

Koroška znova „na repu“

V uradnih izjavah je sicer vedno spet slišati besede hvale in samohvale, češ, da v Avstriji problema nezaposlenosti pravzaprav sploh nimamo; v resnici pa je položaj tudi v Avstriji precej drugačen, kajti več kot 100.000 brezposelnih le ni zadeva, ki bi jo lahko jemali na znanje brez zaskrbljenosti. Gotovo: v marsikateri drugi državi je odstotek nezaposlenosti precej višji, toda tudi 3,7% — kolikor znaša ta odstotek v Avstriji — pomeni problem, ki mu je treba posvetiti vso pozornost in skrb.

Še dosti bolj zaskrbljujoč pa je položaj pri nas na Koroškem. V začetku tega meseca je bilo na Koroškem javljenih 17.748 nezaposlenih delojemalcev, kar pomeni, da se je število brezposelnih v primerjavi z istim časom lanskega leta povečalo za 942 oseb (pred desetimi leti je bilo ob istem času na Koroškem 15.362 brezposelnih). Pri tem pa je treba upoštevati, da so v te številke zajeti samo tisti delojemalci, ki prejemajo podporo za brezposelne. Po podatkih, ki so bili objavljeni te dni, je treba temu številu dodati še nadaljnjih 7338 oseb, tako da je dejansko število brezposelnih znatno večje: me-

seca julija 1980 je bilo na Koroškem 185.587 zaposlenih delojemalcev, sedaj jih je 160.401 — torej znaša razlika 25.086 oseb, od katerih pa jih kot že navedeno, samo 17.748 prejema podporo za brezposelne.

O stanju brezposelnosti pa še posebno prepričljivo govori odstotki: v avstrijskem povprečju znaša brezposelnost 3,7%, na Koroškem pa doseže kar 13,5%! Torej je Koroška z ozirom na stanje brezposelnosti slej ko prej „na repu“ med avstrijskimi zvez. dež. ter spet enkrat beleži „rekord“, ki je vse prej kot razveseljiv. Da je na tem rekordu še posebno „rekordno“ udeležen prav južni del dežele, torej avtohtoni naselitveni prostor Slovencev, pa priznajo celo na pristojnih uradnih mestih.

RAZSTAVA V LJUBLJANI:

„Učila 81“

Prihodnji teden — od 23. do 27. februarja — bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani odprta razstava „Učila 81“, tradicionalna mednarodna razstava učil in šolske opreme. Razstavo, ki jo prirejajo vsaki dve leti in bo tokrat že šesta po vrsti, pripravlja zavod SR Slovenije za šolstvo z željo, da bi javnost in pedagoške delavce seznanil z vlogo in pomenom ter razvojem sodobne tehnologije izobraževanja.

Letos bo na približno 5000 kvadratnih metrih razstavnih površin prikazan širok izbor šolske opreme, učil in učnih pripomočkov, namenjenih vsem stopnjam vzgoje in izobraževanja. Pri kaze uporabnosti šolske opreme in učil bodo pripravili tako domači kot tudi inozemski proizvajalci. Poseben poudarek letošnje razstave bo namenjen prikazu učnih sredstev in pripomočkov ter njihovi uporabi pri uresničevanju vzgojno-izobraževalnih programov v srednjem usmerjenem izobraževanju. Razstava bo obsegala široko področje učilnic za fiziko, kemijo, biologijo in druge predmete preko opreme in pripomočkov za šolsko telesno vzgojo pa tja do šolske knjižnice in metodike urejanja knjižničnega gradiva. Prav tako bodo razstavili tudi avdiovizualna učna sredstva, poučne in šolske filme, televizijske šolske oddaje z vso tehniko in opremo, jezikovne laboratorije, elektronska učila, filmske projektorje in druge naprave; prikazano pa bo tudi načrtovanje in graditev šolskih prostorov in njihov opremljanje ter šolsko pohištvo.

Kakor že v minulih letih, tako bodo tudi letošnja razstava spremljala strokovna posvetovanja, pri katerih bodo domači in tuji strokovnjaki sodelovali z referati in prispevki o teoretičnih problemih in praktičnih izkušnjah na področju izobraževalne tehnologije.

GVIDON BIROLLA V „AULI SLOVENICI“ V CELOVCU:

„Pesnik izginjajočih lepot“

Kako široko zasnovana je dejavnost „Aule slovenice“ v Celovcu, da bi našim rojakom, pa tudi prijateljem iz vrst naroda-soseda, predstavila bogastvo slovenske likovne umetnosti, je zdaj prišlo posebno do izraza: domačinu Valentinu Omanu kot predstavniku sodobne, moderne umetnosti je sledobil Gvidon Birolla, ki ga je ravnateljica Narodne galerije v Ljubljani dr. Anica Cevc ob otvoritvi njegove razstave imenovala „pesnika izginjajočih lepot“. Prav to širino je poudaril tudi predsednik društva „Aula slovenica“ dr. Mirt Zwitter, ko je odpravljal razstavo Gvidona Birolle in ob tej priložnosti med udeleženci posebej pozdravil jugoslovanskega konzula v Celovcu Alfonza Naberžnika ter celovskega župana Leopolda Guggenbergerja; zlasti pa je izrekel dobrodošlico ravnateljici Narodne galerije dr. Anici Cevc, ki je potem kot ljubiteljica in občudovalka Birollove umetnosti v izbranih besedah predstavila umetnika in njegovo delo.

Gvidon Birolla se je rodil leta 1881 — torej je njegova sedanja razstava v Celovcu tudi lepa počastitev stoletnice njegovega rojstva. S slikarstvom se je začel baviti že v mladih letih ter je po gimnaziji in obrtni šoli v Ljubljani študiral na Dunaju, kjer je sodeloval tudi pri društvu Vesna. V počitnicah pa se je vedno vračal domov v Škofjo špe spomin. Tako je poudarila ravnateljica dr. Anica Cevc, ki je tudi povedala, da spada Birolla med Loko ter skiciral, slikal in zbiral narodno blago. Prav njegova tesna

povezanost z ljudstvom je tudi vtisnila pečat njegovemu umetniškemu slogu. Njegova dela odlikujejo značilna nostalgčna liričnost, mehka risba, čista in racionalna, a vendar poetična ter zastrta barvitost.

„Birollove slike so polne nekdanjih sanj in skoraj se nam zazdi, da postanejo s slamo krite hiše, mlini, starci in godci v trenutku, ko jih slikar pokliče na platno, samo

velike predstavnike slovenskega slikarstva, čeprav njegov umetniški opus ni tako obsežen, kot je to znano za mnoge druge umetnike. Ohranjenih je menda le kakih 60 oljnih slik ter nekaj risb akvarelov. Toda Gvidon Birolla je zapustil poleg slik še drug, tudi v širši javnosti znan in priljubljen zaklad svojega umetniškega ustvarjanja: ilustracije, ki jih je napravil za razna dela iz slovenske književnosti. Med temi zavzemajo posebno mesto pravljice Frana Milčinskega, kjer se je Gvidon Birolla kot ilustrator skupaj z Maksimom Gasparijem neizbrisno vtisnil v spomin otrok in odraslih.

Sedanja razstava v „Auli slovenici“ obsega 25 del Gvidona Birolle ter je izbrana in urejena res izvrstno, tako da predstavlja umetnika v celotnem njegovem razvoju. Krog sega od oljnega portreta iz leta 1900 preko risb s tušem in svinčnikom iz prve dobe do risb in velikih oljnih slik iz zadnjih let umetnikovega ustvarjanja. Poleg portretov in portretnih študij vidimo tudi Birollova najbolj znana dela, kot so Koledniki, Jutro na vasi, Harfist, Zima v Puštalu in druga; umetniško obsodbo vojne in njenih grozot najdemo izpovedano v delih Starec pred razvalinami in Begunci (oboje iz leta 1941); najožje osebno področje pa predstavljajo portreti prijatelja Ivana Groharja ter umetnikovega očeta in matere.

Na svojih slikah je Gvidon Birolla spremljal spreminjanje ali odmiranje starih navad ter izginjanje ljubih značilnosti domače pokrajine. „Vsaka od teh podob je pravljica zase, vse pa se zlivajo v poetično celoto.“ V teh kratkih besedah je ravnateljica dr. Anica Cevc zajela širino in globino Birollove umetniške izpovedi, za katero je značilna predvsem topla domačnost, kakršne more biti zmožen je umetnik, ki je tesno povezan s svojim ljudstvom in globoko zakoreninjen v njegovi zemlji. Njegovo ime je danes, zlasti mlajši generaciji, morda manj znano — toda njegove slike se nam zdijo znane, domače, kakor da bi jih že večkrat srečavali.

Tako tudi obisk sedanje razstave v „Auli slovenici“ izzveni kot srečanje s starimi znanci — s slikami, ki jih je ustvaril „pesnik izginjajočih lepot“ in ki jih človek enostavno mora vzljubiti.

Lipušev roman v nemščini

Svojčas smo poročali, da bo pri Salzburški založbi „Residenz“ izšel v nemškem prevodu Lipušev roman „Zmote dijaka Tjaža“. Delo je prevedel znani pisatelj koroškega rodu Peter Handke v sodelovanju Helge Mračnikar. Nemški naslov knjige je „Der Zögling Tjaž“ in je bila prav te dni dotiskana v nakladi 5000 izvodov.

Predstavitve knjige bo 31. marca na Dunaju in sicer v okviru posebne tiskovne konference, na kateri bosta navzoča avtor Florjan Lipuš in prevajalec Peter Handke. Uvodni nagovor pa bo menda imel sam zvezni kancler dr. Bruno Kreisky, kar izidu Lipuševega romana v nemščini brez dvoma daje posebno kulturno politično težo: to naj bi bil začetek „notranje kulturne izmenjave“ med narodnostmi v Avstriji.

Drugi ponatis knjige »Gamsi na plazu«

Konec lanskega leta je pri založbi „Drava“ v Celovcu izšel nemški prevod Prušnikove knjige „Gamsi na plazu“. Kot smo v našem listu poročali, je knjiga v nemški javnosti doživela ugoden odmev. Naše bralce pa smo tudi obvestili, da bo še letos izšel prevod Gašperjeve knjige v srbohrvaščini, kar pomeni, da bo ta pomembna knjiga o koroškem partizanskem boju dostopna tudi drugim jugoslovanskim narodom.

Tokrat pa beležimo še dodatno informacijo, namreč, da je založba Borec v Ljubljani v svoj letošnji založniški program sprejela tudi ponatis knjige „Gamsi na plazu“, ki je pri isti založbi izšla prvič leta 1958, prvi ponatis pa leta 1974. V utemeljitvi, zakaj so se odločili za drugi ponatis „Gamsi na plazu“, uredniki založbe med drugim pravijo, da Prušnikova knjiga pričra o priljubljenosti in zanimivosti tega memoarskega dela, ki je doslej vsekakor najbolj celovit in dokumentiran zapis o koroškem partizanstvu.

Slovenska literatura ob koncu 19. in na začetku našega stoletja, literatura moderne ali nove romantike, se je rodila na Dunaju. Tu so se v tem času zbrali tisti naši študentje na univerzi in mladi literarni ustvarjalci, ki so se uprli tradicionalnemu realizmu in si prizadevali ob pobudah evropske umetnosti ustvariti Slovencem novo literaturo. Po prihodu Ivana Cankarja na Dunaj so ustanovili septembra ali oktobra 1896 literarni klub — tako danes označujemo skupino mladih sodelavcev Ljubljanskega zvonca, ki so jo sestavljali poleg Cankarja še Fran Eller, Fran Goestl, Fran Govekar, Ferdo Jančar, Anton Majaron, Ivan Škrjanec, Fran Vidic in Oton Župančič. Eden izmed njih, Fran Vidic, je takole predstavil literarno in družabno dejavnost kluba: „Za svoj lokal smo si izbrali Ederjevo gostilno na OHakringerstrasse v XVII. okraju, kjer so imeli vsak četrtek prav dobre domače klobase, jetrnice in krvavice, ki so nam nudile izdatno in ceneno večerjo. Pred večerjo je na vsakem sestanku čital eden izmed klubovih članov v separirani sobici nekaj svojih literarnih proizvodov in nato je sledila kritika in diskusija.“ „Sestanki so skoro redno končavali v kavarni „Fin de siecle“ na Hernalsergürtlu. To je bila nočna kavarna z godbo in ženskim gosti. Toda mi se navadno nismo brigali niti za godbo niti za ženske; nadaljevali smo literarno debato, ki je postala vedno burnejša in se je včasih razvnela do hudega besednega boja, ki se je bil zlasti med Cankarjem in Govekarjem. Glavna točka spora je bila, kdo bo prvi spisal in spraval na oder — drama, Cankar ali Govekar.“

(Dom in svet 1926, 192). Spor med Cankarjem in Govekarjem, dejanskim vodjem kluba, je bil seveda globlji, kot pa je prikazano tukaj. Izhajal je iz različnih pogledov na literaturo med predstavniki mlade generacije, vendar nas na tem mestu zanima idejna diferencialna razlika v klubu samo toliko, kolikor

Tvoje nove pesmi! Slišal sem, da pošlješ „Zvonu“ nekaj novega. Teško pričakujem. Pošlji vendar nam kaj na Dunaj in pridji sem, kolikor moreš hitro. Vsem nam je dolgčas po Tebi in posebno Tvojem prijatelju Cankarju“. Kako zelo je bil Eller povezan z novostrujarji na Dunaju, dokazujejo še druga,

lahko oblikuje vsakršno, tudi nenavadno ali grdo snov, saj estetsko vrednost umetnine ne določa vprašanje, kakšno snov umetnik uporablja, temveč, kako jo uporablja. Umetnik izraža namreč s svojjo svoj notranji svet, svojo individualnost, ne morale ali znanstvenih, verskih in drugačnih idej. V tem po-

neposreden, najbolj popoln „izraz umetnikove čuteče duše“. (Slovenski narod 2. marca 1898). Tako je predstavil subjektivno duševnost kot temelj svojega literarnega nazora, kljub temu da je nazunaj branil objektivni realizem, umetnost, ki se izraža skozi optiko opazovanja narave in opazovanja življenja ter opravlja izrazito socialno funkcijo. To in pa kritika nazadnjaškega, duhovno lenega filistrstva v sestavku **Moderna o namenu umetnosti** pričra, da je bil Eller v načelnem pojmovanju umetnosti precej bliže Cankarju kot Govekarju. Cankarjevo zgodnje opažanje o Ellerjevem ambivalentnem odnosu do sveta tedaj ni bilo naključno, kajti že v naslednjem letu se je Eller toliko odmaknil od Govekarja, da se je kritično opredelil do njegovega pripovedništva. Čeprav ga je vrednotil s stališča realizma, je očito, da je izhajal iz globinskega oziroma duhovnega pojmovanja realizma kot neke oblike novoromantične umetnosti. „Realist je G. golovo“, je Eller pisal Vidicu 30. marca 1899, „toda bolj snoven in vnanji, torej bolj naturalist ali verist nego pravi realist v ožjem pomenu besede. G. se ne zna v svoje ljudi popolnoma vglobiti, ampak jih študira le bolj od zunaj. Njegovi značajni niso nič kaj plastični. Odkrivajo nam sicer gotove strani svojega bistva, bistva samega pa ne... Verizem svojih črt ne poduševi in ne posploši in tega tudi ne more, ker gleda le bolj od zunaj na svoj predmet...“

Kakšna je po vsem tem lirika Frana Ellerja, tista literarna vrsta, ki ji je služil

Ob petindvajsetletnici smrti koroškega pesnika Frana Ellerja

zadeva pesnika Frana Ellerja (rojena 10. avgusta 1873 v Mariji na Zilji pri Beljaku in umrlega 14. februarja 1956 v Ljubljani). Kar najprej zbujajo pozornost, je posebna naklonjenost Ivana Cankarja do Ellerja. „To je najblajša duša na svetu“, je pisal kritičnik Cankar 23. novembra 1896 svojemu bratu Karlu, in nadaljeval: „Izgleda kakor kakšen brigant, toda je nenavadno pohleven človek“. K povedanemu je dodal še ugotovitev, ki presega značajsko oznako prijatelja in opredeljuje že njegov pogled na svet: „... plemeniti Eller, ki pravi, da je realist, a je največji idealist med nami“. Podobno je Cankar označil Ellerja na dopisnici, ki so jo člani kluba v začetku 1897 pisali z Dunaja prijatelju na Koroško: „Srečni Eller v svojem idiličnem življenju! Kako Ti zavidam v svoji mizeriji! Kako eterične morajo biti

čepav maloštevilna poročila o njem iz tega časa, med drugim tista, ki govori o njegovem sodelovanju pri hrvaškem novoromantičnem glasilu Mladost v letu 1898 ali tista o ustanavljanju slovenske moderne revije Lux oziroma Lux victrix v tem in naslednjem letu. V začetku 1898, torej že po razhodu članov literarnega kluba, je Eller objavil dva načelna sestavka o novi umetnosti, enega v Ljubljanskem zvonu, drugega v Slovenskem narodu, oba na Govekarjevo pobudo. V člankih je Eller, ki je med novostrujarji veljal za literarnega teoretika in esteta, zagovarjal avtonomnost umetnosti. To je prva postavka v njegovih pogledih na besedno umetnost. V literaturi po mnenju avtorja člankov ni pomembna snov, zato so kritike na račun snovi z etičnega, verskega, narodnega ali drugačnega stališča brezpredmetne. Umetnik

gledu so Ellerjeva stališča v skladu z avtonomizmom literature fin de siecla, zato so tudi polemična do katoliške dogmatične kritike in estetike, ki je novo umetnost načelno zavračala. Polemika se skriva že v naslovu Ellerjevega sestavka v Ljubljanskem zvonu **Moderno kritično stališče**, ki je v očitnem nasprotju z Lampelovo razpravo v Domu in svetu 1897 pod naslovom **Naše kritično stališče**. Druga temeljna postavka Ellerjevega nazora o umetnosti je teza, da literatura izraža umetnikovo čustvo, njegovo subjektivnost. Čustvo je suveren ustvarjanja, ki mu je podrejeno vse drugo, tudi ideja in snovnost. Pod vplivom avstrijskih novoromantikov Hermanna Bahra in Richarda Dehmila, na katera se večkrat sklicuje, je Eller izrečno poudaril, da mora umetnost „upodabljati vedno in povsod svojo dušo“, da je prava umetnost

(Dalje na 7. strani)

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5—7

Vijudno vas vabimo, da si ogledateslikarsko razstavo

GVIDONA BIROLLE

(1881—1963)

ki bo v ponedeljek 16. februarja 1981 ob 19. uri.

Razstava je odprta do 7. marca 1981, od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

Praznik slovenske pesmi

Preteklo soboto se je pričelo XIV. pevsko srečanje „Od Pliberka do Traberka“. Naslov prireditvi pravzaprav ne ustreza več, saj je že zdavnaj presegla prvotni okvir, ko so se na koncertih srečali samo zbori od Pliberka do Traberka. Danes na tem srečanju sodelujejo pevski zbori s celotnega koroškega ozemlja, kjer živijo Slovenci. Ze sam podatek, da na letošnjem pevskem srečanju „Od Pliberka do Traberka“ sodeluje 49 pevskih zborov, potrjuje, da gre za pravo manifestacijo slovenske pesmi tu in onstran meje.

Srečanje se je, kot že zapisano, pričelo preteklo soboto in sicer v Kotljah, nadaljevalo pa se bo to soboto in nedeljo v Črni na Koroškem, Pliberku, na Radišah, v Mežici in v Dravogradu. Tako se je oziroma bo v teh dneh vrstilo okoli tri tisoč pevk in pevcev prek odrov imenovanih krajev, kjer bo večstoča množica prisluhnila slovenski umetni in narodni pesmi. Namen srečanja pevskih zborov ima brez dvoma tudi namen prikaza enotnega slovenskega kulturnega prostora, pa tudi tesno povezanost

med Slovenci na Koroškem in v matični Sloveniji. Na letošnjem pevskem srečanju „Od Pliberka do Traberka“ bo z naše, avstrijske strani Koroške zastopnih šestnajst pevskih zborov in sicer iz Pliberka, Libuč, Štebna, Globasnice, Dobrle vasi, Žitare vasi, Železne Kaple, Sentvida v Podjuni, Škofijana, Radiš, Celovca, Sveč, Kotmarje vasi in Bilčovsa. Ostali zbori pridejo iz koroškega dela v Sloveniji.

V tem zapisu seveda posebej opozarjamo na koncerte tostran meje in ljubitelje lepega petja pozivamo, da kar najbolj množično obiščejo koncerte v naših krajih. Posamezne prireditve so razvidne iz sporeda, ki ga objavljamo v tej številki. Z našim obiskom bomo pevкам in pevcem izkazali hvalečnost za trud in poštvovalnost, ki ju vlagajo v gojitev slovenske zborovske kulture. Nenazadnje pa bodo naši občiski koncertov v okviru srečanja „Od Pliberka do Traberka“ tudi najboljše plačilo organizatorjem pevskih prireditev saj s tem opravljajo veliko kulturno poslanstvo.

Škofiče - uspela kulturna prireditev

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Škofičah je imelo v soboto zvečer izredno lepo uspelo kulturno prireditev s plesom, ki se je odvijala v prostorih Schützove gostilne v Škofičah. Poleg številnih domačinov od blizu in daleč, so se prireditve udeležili tudi jugoslovanski konzul v Celovcu Alfonz Naberžnik s soprogo, podpredsednik Zveze slovenskih organizacij Janez Wutte-Luc, tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser, in zastopniki naših narodnih organizacij.

Vsi, ki smo se udeležili te prireditve, smo bili prijetno presenečeni nad programom, ki je bil tako privlačen in prijeten, da je kar prehitro minil kulturni del prireditve in se začel družabni s plesom. Kar nas je presenetilo je bilo v prvi vrsti, da smo bili soočeni predvsem z mladimi ljudmi, kar je dober omen za prihodnost, da v Škofičah ne bo zamrla slovenska kultura. Glavni poudarek kulturne prireditve je bil v petju. Tako je nastopil mešani zbor pod vodstvom S. Pörtsch; oktet, ki ga sestavljajo v glavnem Janševji v Holbičah, pevsko-glasbena skupina, hodiški tamburaši in kar

je še posebno razveseljivo, po dolgem času tudi dramska skupina z igro „Gospa Kordula“, ki jo je režiral Jože Rovšek, gonilna sila kulturnega gibanja v Škofičah. Poleg tega je Pörtsch Drago imel tudi humoristično občinsko kroniko, ki je pri publiku izvala obilo smeha.

Kar so škofiški prosvetaši pokazali v soboto zvečer, smatramo lahko vsekakor kot uspešen preporod kulturne dejavnosti, ki mu želimo še mnogo uspeha. Seveda bi bil efekt še boljši, če bi se prireditev odvijala v odgovarjajoči dvorani, kajti prostori pri Schützu, so vse prej kot primerni.

Kljub temu je bila sobotna kulturna prireditev izredno prodor oz. prebujenje Škofiške kulturne letargije. Prepričani smo, da bodo škofiški prosvetaši v tem smislu nadaljevali in iz Škofič naredili spet to, kar so nekoč bile.

V družabnem delu prireditve je za prijetno zabavo in ples skrbel od-

lični „Dobrač kvintet“, ki je iz svojih glasbil izvajal prelepe melodije spremljane od odličnih pevk in pevcev. Plesalo je mlado in staro. Najstarejši med plesalci pa je bil vsekakor večno mladi 85-letni Lovro Kramer pd. Janšev, častni predsednik Zveze slovenskih izseljenčev.

Sobotna prireditev je lepo uspela in bila tudi od publike primerno nagrajena. Bogati aplavz, ki so ga želi nastopajoči, jim je bil naj lepše priznanje, ki ga znajo ceniti. V ostalem smo prepričani, da sobotni uspeh škofiških prosvetašev ni samo komet, ki zažari in potem ugasne, temveč jutranja zarja, ki obeta lep sončen dan.

Iz občine Ruda

Pred dnevi je prišlo na poledeneli cesti v kraju Led pri Rudi do hude nesreče. 28-letni Wili Radacha, ki je bil na poti na svoje delovno mesto, je vsled poledice zgubil kontrolo nad svojim vozilom in se zaletel v 17-letnega motorista Ericha Schwarza. Mladi vajenec, ki je bil prav tako na poti na delo, je pri padcu zgubil čelado in trčil z glavo ob cestno ograjo. Posledice so bile tako hude, da je mladi fant umrl že na voznji v bolnišnico.

Druga nesreča pa je zadela mlado družino Isabelo in Herberta Skorjanc v Šmiklavžu. V kleti njunega šele lani dogotavljenega nov. doma je eksplodirala plinska bomba (posoda). Posledice so bile strašanske. Mlada družina je v teku dveh let že tretjič hudo prizadeta. Najprej jima je pogorela hiša, nakar sta si zgradila novo. Lani jima je docela pogorela vsa kuhinjska oprema. Letos oziroma sedaj pa znova stojita pred popolnoma porušenim domom.

Prijetnejša vest pa je iz Srednje vasi. Tamkajšnji smučarji so priredili tekme na Peci pri Najberžu. Boj za prva mesta je bil zelo napet. Praga je bila poledenela, kar pa ni motilo, ker je vladalo lepo sončno vreme. Prireditev je bila brez komplikacij, kar je vedno razveseljivo dejstvo organizatorjev. Za prevoz je poskrbela občina Ruda, vrata in ostalo pa je dalo na razpolago društvo SC Petzen. Obema velja prisrčna zahvala.

Rezultate tekmovanja objavljamo na 8. strani!

Blaž Singer 60-letnik

Pred nedavnim je inž. Blaž Singer obhajal svojo 60-letnico. Jubilanta poznamo kot izredno spretnega in verziranega kulturnega in gospodarskega dejavnika, ki ima na tem področju mnogo zaslug za kulturni in gospodarski razvoj naše narodne skupnosti na Koroškem.

Dolga leta je deloval kot tajnik Slovenske prosvetne zveze, kot tajnik Slovenske kmečke zveze, kot urednik Slovenskega vestnika in bil delaven funkcionar Slovenskega atletskega kluba. Zadnja leta je bil uslužben pri koroški kmetijski zbornici, kjer je med našimi kmeti ustanovil svinje- in živinorejske krožke. Poznamo ga tudi kot izdajatelja strokovnega priročnika „Vodnik na poti med koroškimi Slovenci“, priročnika za turiste, ki pa je na žalost že razprodan. To so na kratko, med številnimi drugimi, glavne njegove zasluge v korist naše narodne skupnosti, ki mu ob njegovi 60-letnici za vse njegovo storjeno delo izreka zahvalo in čestita z željo, da bi bil zdrav in tudi v prihodnje tako produktiven kot je bil do sedaj.

Številnim čestitkam ob njegovem prazniku se pridružuje uredništvo našega lista, čigar urednik je bil dolga leta.

Pred dnevi je Blaž Singer prejel zlato odlikovanje za zasluge za republiko Avstrijo. K temu visokemu priznanju iskreno čestitamo!

Nastop pevskih zborov na XIV. pevskem srečanju „Od Pliberka do Traberka“

Prevalje — sobota, 21. 2. 1981 ob 19. uri

moški pevski zbor „Vres“ Prevalje — moški pevski zbor „Mežiški knapi“ Mežica — ženski pevski zbor Radlje — mešani pevski zbor SPD „Danica“ Sentvid — oktet TRO Prevalje — moški pevski zbor SPD „Vinko Poljanec“ Škocijan — mešani pevski zbor „J. P. Gallus“ Celovec — moški pevski zbor DPD „Svoboda“ Crna na Koroškem.

Crna na Koroškem — sobota, 21. 2. 1981 ob 19. uri

moški pevski zbor DU Prevalje — mešani pevski zbor DU Prevalje — moški pevski zbor DPD „Svoboda“ Crna — komorni dekliski zbor DPD „Svoboda“ Dravograd — mešani pevski zbor „Prežihov Voranc“ Ravne — koroški oktet „Prežihov Voranc“ Ravne — mešani pevski zbor SPD „Rož“ Senljakob v Rožu — Radiški fantje.

Pliberk — sobota, 21. 2. 1981 ob 20. uri

oktet Holmec — mešani pevski zbor slovenske gimnazije Celovec — moški pevski zbor „Kočna“ Sveče — moški pevski zbor „Fužinar“ Ravne — moški pevski zbor „Janko Vincenc-Harkov“ Radlje — moški zbor Libelče — moški zbor „Kluba koroških študentov“ Ljubljana — mešani zbor MKUD „Franci Paradiž“ gimnazija Ravne.

Radiše — nedelja, 22. 2. 1981 ob 14.30 uri

moški pevski zbor Sentanelski pavri — moški pevski zbor „Vres“ Prevalje — moški pevski zbor „Kralj Matjaž“ Libuče — moški pevski zbor SPD „Edinost“ Pliberk — moški pevski zbor „Fužinar“ Ravne — mešani pevski zbor SPD „Gorjanci“ Kotmar vas — moški in mešani zbor Radiše.

Mežica — nedelja, 22. 2. 1981 ob 19. uri

ženski pevski zbor Ribnica na Pohorju — mešani pevski zbor „Podjuna - Pliberk“ — moški pevski zbor „Svoboda“ Mislinja — upokojenski ženski pevski zbor „Jelka“ Slovenj Gradec — moški pevski zbor „Svoboda“ Muta — mešani pevski zbor „Peca“ Globasnica — moški pevski zbor „Franc Leder-Lesčjak“ Šteben.

Dravograd — nedelja, 22. 2. 1981 ob 19. uri

moški pevski zbor „Kograd“ Dravograd — moški pevski zbor „Fran Bernekar“ Stari trg pri Slovenj Gradcu — moški pevski zbor „Gozdar“ Crna — moški pevski zbor „Svoboda“ Crna — komorni dekliski zbor DPD „Svoboda“ Dravograd — mešani pevski zbor „Bilka“ Bilčovs.

Čestitke ob življenjskem jubileju

Milena Gröblacher, predsednica Zveze slovenskih žena in kulturno politična delavka naše narodne skupnosti je pretekli teden praznovala svoj 60. življenjski jubilej. V znak zahvale za njeno požrtvovalno in nesebično dolgoletno delovanje je Zveza slovenskih organizacij pretekli ponedeljek priredila slovesnost, na kateri so predstavniki ZSO, Zveze slovenskih žena, Zveze koroških partizanov, Slovenskega šolskega društva in krajevni odbori SZŠ Mileni izrazili čestitke ter ji v znak zahvale za njen doprinos izročili spominska darila.

Ob tej priložnosti pa so počastili tudi Anico Schuschu, odbornico SZŠ, ki je te dni praznovala svoj 70. rojstni dan. Čestitkam se pridružuje tudi naše uredništvo.

Kulturni prireditvi v Šentjanžu

V nedeljo 8. februarja je gostoval v Šentjanžu pri Tišlarju Oder 73 iz Pliberka s komedijo Marinca „Poročil se bom s svojo ženo“. Menda je bila to njihova enajsta predstava. Pred polno dvorano so igralci iz Pliberka želi popoln uspeh, gledalci so se od srca nasmejali, saj gre za lahko razumljivo komedijo s klasičnimi zapletljaji, vendar s sodobno tematiko.

Na silvestrovo 31. decembra so po daljšem času nastopili na odru spet šentjanški igralci in to samo mladi, novi talenti. Pod režijo Sonje Banove in Hanzija Weissa so naštudiralci odlomke iz Molierovih komedij „Tartuffe“, „Izsiljena ženitev“ in „Namišljeni bolnik“. Če pomislimo, da so povečini prvič stali na odru, moramo priznati, da so svoje vloge odlično zaigrali prav vsi: Mirjam in Dominika Užnik, Fabijan Hafner v Tartuffu, Lenka, Ivana in Tomo Weiss, Stanko in Marjan Inzko, Blüml Marija in Kropiunik Silvija v „Izsiljeni ženitvi“ ter Malle Bošti, Isolde Šlemic in — edini iz stare „garde“

šentjanških igralcev — Hafner Mihi v „Namišljenem bolniku“. Molierovim prizorom je sledilo veselo silvestrovanje. Upamo, da bo ta uspešen nastop mlade igralce znova navdušil in pospešil že nekoliko zaspalo odrsko dejavnost v Šentjanžu.

SAK ples

Pri Šoštarju v Globasnici je bil minulo soboto tradicionalni SAK ples, katerega se je kot po navadi udeležilo velika množica ljudi. V glavnem je seveda prevladovala športna mladina in navijači. Ni pa manjkalo starejših ljudi, ki so prišli zaradi tega, ker je med temi mladimi ljudmi zelo prijetna družabnost. Tudi jugoslovanski konzul v Celovcu Popovič Svetoslav s soprogo je počastil SAK ples. Letos so prvič z majhnim priznanjem počastili najzvestejšega navijača, ki je bil menda na vseh tekmah, Honza Wutteja iz Šentvida v Podjuni. Za ples in dobro voljo pa je skrbel ansambel „Koroški odmev“, ki je tokrat prvič nastopil na slovenski prireditvi in se zelo dobro odrezal.

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Sentjakobu v Rožu vabi na

TEČAJ ZA PRVO POMOČ

v četrtek 26. in v petek 27. februarja 81 s pričetkom ob 19.30 uri v društveni sobi nad Posojilnico v Šentjakobu v R. Predaval bo domači zdravnik dr. Milan Hoja

Prisrčno vabljeno!

Matevža Krajncu ni več

„Pevce, ki je s svojim petjem živel in se razdajal za poglobljeno vsebino svojega življenja, za večjo srečo rojakov in tistih, ki so ga poslušali, je bil Matevž Krajnc. To so bile besede predsednika Slovenske prosvetne zveze Valentina Polanška ob odprtem grobu na libuškem pokopališču, kjer je svoje poslednje počivališče našel 69-letni Matevž Krajnc.“

Po daljši bolezni je v celovški bolnišnici umrl pevec solist, ki je 50 let pel pri moškem pevskem zboru „Edinost“ v Pliberku. Pred dvema letoma pa je v domačem kraju v Libučah ustanovil še moški pevski zbor „Kralj Matjaž“, ki že kaže uspešne sadove. Njegovi pevski tovariši globoko žalujejo za umrlim tovarišem in obljublajo, da bodo podpirali in nadaljevali z delom v zborih.

Ob odprtem grobu se je od pokojnika v imenu SPD „Edinost“ in njegovih pevcev, v imenu moškega pevškega zbora „Kralj Matjaž“ v Libučah ter v imenu Posojilnice v Pliber-

ku, poslovil in zahvalil za neštete ure, ki jih je vložil v stvar naše narodne skupnosti predsednik SPD „Edinost“ Pliberk Joško Hudl. Prav tako so se od svojega pevškega tovariša poslovili s pesmijo pevci in mu tako izkazali poslednjo čast in zahvalo.

Rajnega Tevžja Krajncu smo poznali kot aktivnega narodno političnega delavca, ki je zlasti na pevskem področju blestel kot odlični solist, katerega tenor je navdušil slehernega poslušalca. V svojih 50 letih pevške dejavnosti se je udeležil vseh večjih turnej v okviru združenega zbora SPZ. Za kulturno prosvetno dejavnost je bil nagraden z zlato Gallusovo značko — priznanje je za dolgoletno sodelovanje v domačem pevskem zboru. Prav tako pa je že pred 20 leti prejel Drabosnjakovo priznanje SPZ — za dolgoletno kulturno delovanje.

Tudi iz teh priznanj je razvidno kako bogato kulturno življenje je imel pevec Matevž Krajnc, ki je umrl mnogo prezgodaj in tako zadal globoko rano, ki jo bo le težko mogoče zaceliti.

Prejšnjo sredo je bil pogreb, katerega se je udeležila velika množica ljudi, ki je prepričljivo pokazala, kako spoštovan in priljubljen je bil pokojni pri našem ljudstvu.

Naj še zapišemo, da se je posebno prisrčno poslovila od pokojnika koroška pesnica Milka Hartmanova, ki mu je v slovo spesnila pesmico, ki jo je ob odprtem grobu recital Franci Kvežnik. Tudi to je bila plemenita gesta, ki samo potrjuje veliko priljubljenost libuškega slavčka, ki je 50 let pel in sedaj utihnil za vedno.

Dragega pokojnika Matevža Krajncu, ki je živel bogato kulturno življenje bomo ohranili v častnem spominu. Zeni otrokom in ostalemu sorodstvu izrekamo naše globoko sožalje.

OKRAJNA PISARNA PLIBERK
posluje
vsak torek od 9. do 12. ure

V pisarni bo:

24. februarja 1981
Jozej Mečina

Maturanti Zvezne gimnazije za Slovence vabijo na

Gimnazijski ples

ki bo v petek 20. februarja 1981, ob 20. uri v Delavski zbornici v Celovcu

Igrala bosta ansambla

„Pepel in kri“ ter „Fantje iz Podjune“ (Orig. fidelen Unterandler)

Veselimo se Vašega obiska!

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, tel. 32 550 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z. o. j. Drava, Celovec - Borovlje

"Spectrum 81" 5. mednarodni festival v Beljaku

Študijski oder v Beljaku bo letos že petič priredil „Spectrum '81“ – mednarodni gledališki festival, ki velja za najbolj množično gledališko srečanje tako z vidika udeležbe ansamblov kot števila obiskov predstav. Tako je z vidnim zadovoljstvom uvodoma povedal dr. Alfred Meschnigg vodja festivala, ko je zastopnikom tiska predstavil načrt letošnje prireditve „Spectrum '81“, ki se bo odvijala v času od 21. do 26. junija.

Na prireditvi bo tudi letos sodelovalo vrsta gled. ansamblov z vsega sveta, ki bodo predstavili posamezne vrste igralske umetnosti. V nasprotju z zadnjo prireditvijo bodo letos na festivalu sodelovale samo poklicne skupine, s čemer želi prireditelj doseči še višjo raven festivala. Med sodelujočimi bosta tudi Slovensko mladinsko gledališče iz Ljubljane (ki bo uprizorilo igr. „Šu-hu in leteca princeza“) in Dramsko gledališče Nova Gorica z monodramo „Izvolite, tovariš Marjan“.

Dr. Meschnigg je novinarjem povedal, da je prireditev „Spectrum“ rasla iz leta v leto in je pri občinstvu od vsega začetka naletela na izredno dober sprejem, zlasti pri šolski mladini. Že sam podatek, da je 114 predstav, od katerih je bilo uprizorjenih 66 v Beljaku, ostale

pa v drugih krajih Koroške, obiskalo v Beljaku 12.500 in v drugih krajih 6.000 oseb, potrjuje, da je to dejansko prireditev, ki v Avstriji nima primerne alternative.

To pa tudi pomeni, da dve tretjini stroškov prireditelj krije z dohodki od vstopnin, kar je pravtako izjema in spodbudna situacija, saj je znano, da drugi festivali deželo ali državo čestokrat bremenijo z domala celotnimi stroški. Pri tem je zanimivo, da so vstopnice izredno nizke, razen tega pa imajo obiskovalci pri nakupu bloka vstopnic za šest predstav še 25 odstotkov popusta, tako da znaša cena bloka le 390 šilingov za odrasle in za mladino 220 šilingov. Še bolj ugodno pa so cene vstopnic za skupinske obiske, saj pri le-teh popust znaša celo do 50 odstotkov.

Ob vsem navedenem pa je dr. Meschnigg poudaril, da je tako pozitivna finančna bilanca festivala možna samo zato, ker tako sodelujoči ansambli kakor pomočniki izvedbe prireditve ne postavljajo visokih zahtev; posebno zadnji večinoma delajo povsem iz idealizma, kar je brez dvoma redke pojav v današnjem zmaterializiranem svetu.

Poudarek letošnjega „Spectra“ bo na plesnem, glasbenem, pantomimskem in komičnem gledališču, razen tega pa bodo sodelovala tudi figuralna in marionetna oziroma lutkovna gledališča. Glavni del prireditve se bo spet odvijal v Beljaku, predstave pa bodo tudi v drugih krajih Koroške, posebno v Celovcu, kjer bo istočasno potekal tudi tradicionalni „teden srečanja“.

9. ples „Danice“

Smo v predpustnem času in tako naša prosvetna društva pridno prirejajo takoimenovane plesne. Eden takšnih je bil v soboto 7. februarja v Šentprimozu v novem kulturnem domu. Če še bolj točno zapišemo, je bil to 9. ples „Danice“, ki je bil kot po navadi, odlično obiskan. Organizator tega plesa je bil kot že ime pove SPD „Danica“ Šentvid v Podjuni.

Ples „Danice“ lahko smatramo za največjo in najprivlačnejšo družabno prireditev koroških Slovencev na podeželju. Med številnimi obiskovalci plesa so bili tudi visoki gostje in sicer avstrijski konzul v Ljubljani Ciril Stern s soprogo, jugoslovanski konzul v Celovcu Alfonz Naberžnik s soprogo, predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc, štari prijatelj koroških Slovencev Silvo Avsenk iz Kranja in še mnogi drugi.

Uvodoma je zapel mešani pevski zbor pod vodstvom Hanzija Kežarja, številno publiko pa je pozdravil predsednik „Danice“ Stanko Wakounig in želel vsem zbranim prijetno zabavo. Za prijetno počutje s plesom so skrbeli „Fantje iz Podjune“ in pa srečolov z odličnimi dobitki.

Prihodnji ples „Danice“ bo že deseti, kar pomeni, da bo ta tradicionalni ples slavil svoj prvi pomembni jubilej, ki ga bo treba vsekakor primerno proslaviti. Šentviški prosvetaši se tega zavedajo in bodo tudi temu primerno ukrepali.

Slovensko narodno gledališče v Ljubljani bo v skupni organizaciji gledališča Forum in Kulturno informacijskega centra SFRJ na Dunaju ob 100. obletnici smrti F. M. Dostojevskega 9. marca 1981 ob 19.30 uri uprizorilo fantastično povest

SANJE SMESNEGA ČLOVEKA

Slovenski rojaki na Dunaju vstopnice lahko naročijo pri gledališču Forum, tel. 31 54 21. Prirčno vabljeno!

Predavanje in razgovor SOLA JE TAKO DOBRA KOT NJENI UČITELJI

v ponedeljek, 23. 2. 1981 ob 19.30 uri v kulturnem domu v Šentprimozu
Prireditelj: SPD „Danica“ in Katoliška prosveta

v sredo, 25. 2. 1981, ob 19.30 uri v farnem domu v Šmihelu
Prireditelj: KPD v Šmihelu
Predava: dr. Reginald Vospernik

„Zgubljeni sin“ v Šentjakobškem gledališču v Ljubljani

Dramska skupina Slovenskega prosvetnega društva „Drabosnjak“ s Kostanj je v petek 15. februarja gostovala v Šentjakobškem gledališču v Ljubljani z Drabosnjakovo igr. „Zgubljeni sin“. Naši igralci so nastopili v do zadnjega kotička zasedeni dvorani, kar priča, da je organizator prireditev v Ljubljani, Klub koroških Slovencev, znal pritegniti množico, da se je v takšnem številu udeležila te priljubljene koroške izvirne predstave in to celo z igralci iz Drabosnjakove ožje domovine. Največje priznanje za naše Kostanjške igralce je bila seveda odlična in številna publika. Da so Kostanjčani na svoj nastop v Ljubljani res lahko ponosni priča tudi sledeče priznanje, ki ga je med drugim zapisal ljubljanski časopis Delo: „posrečil se je izreden kulturni dogodek, ki je z nekaterimi otenki segel globoko v srca vseh prisotnih“.

Naj še zapišemo, da so dan poprej gostovali tudi v Mariboru, kjer so bili prav tako prirčno sprejeti. Z veseljem tudi ugotavljamo, da z igr. o zgubljenem sinu igralci Kostanj mnogo prispevajo tudi k temu, da bo ta bukvar s sončnih Osojskih Tur še bolj populariziran, saj igra v slovenski literaturi izredno pomembno vlogo.

ZVEZNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE V CELOVCU

OBJAVA

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

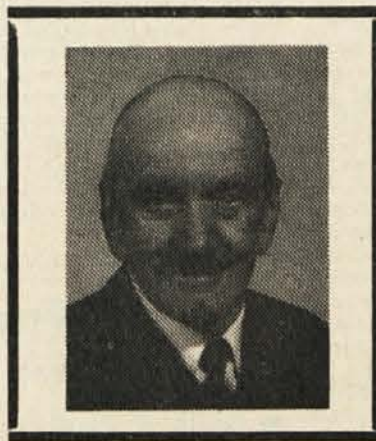
- Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavi starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1981/82 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 9. do 27. 2. 1981, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
- Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1980/81 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.
- Prijavljeni učenci, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, bi morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1981. Sprejemni izpiti bodo v sredo 8. julija 1981.
- Konec maja 1981 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.
- Zakasnele prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželne ljudske šole.
- Za vstop v višje razrede je potreben poseben razgovor z ravnateljem. Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pismeno na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence, Ebentaler StraÙe 14, 9020 Klagenfurt/Celovec.

RAVNATELJ:

dr. Reginald Vospernik l. r.

OBIRSKO:

Slovo od „Artačevega Koreja“

Kruta neizprosna smrtna kosa je kosila po obirskem hribovju. Kratko po tem, ko smo se za vedno poslovili od mlade matere Pistotnikove Katrije, smo 5. februarja že tudi spremili k zadnjemu počitku Artačevega Koreja — Haderlapa.

Po dolgi bolezni je umrl v starosti 83 let. Z njim smo zgubili dobrega prijatelja, ki je znal odlično pripovedovati svoja doživljenja, kot planinar, ljubitelj narave in lovec. Lovec je bil z dušo in telesom in kot tak je v hudih zimah z veliko ljubeznijo skrbel za divjad, da je preživela težke zimske mesece.

Zaživela pa je družba, ko je Korej prihajal skozi več desetletij s harmoniko in s svojimi obirskimi puobi med nas in okoliške vasi in razveseljeval glasbe žejno publiko. Posebno radi smo ga poslušali ob priložnostih ženitovanj, žeganj in pustnih vesellic. Včasih so bili ljudje s preprostimi vižami bolj srečni kot je danes mla-

dina s svojimi modernimi ritmi. Na preprost način je znal razgibati mlado in staro pa tudi potrta srca. Zelo bomo pogrešali tega ljudskega humoristično nadarjenega Obirčana Korija.

Pogrebno in cerkveno opravilo z lepim govorom je imel domači župnik Tomaž Holmar.

Ob odprtem grobu so se od pokojnika poslovili tudi vodja kapelške zadrage Franci Vavti in lovski tovariši s pesmijo.

Artačevega Koreja bomo z njegovi vižami ohranili v prijetnem spominu. Naj počiva v miru.

Mag. Schneider 60-letnik

Pred dnevi je obhajal 60. življenjski jubilej vodja kulturnega urada pri koroški deželni vladi mag. Hermann Theodor Schneider. Čeprav ni po rodu Korožec — doma je namreč v Nemčiji in je po vojni ostal na Koroškem — se je hitro vživel v koroške razmere. Poznamo ga kot človeka, ki ima razumevanje za naša narodna vprašanja. Verjetno je k temu pripomagal dejstvo, da se je poročil s Slovenko, in se tudi prizadeval naučiti slovenščine.

Jubilanta odlikuje predvsem to, da je velik poznavalec koroške kulturne dejavnosti in da se zelo prizadeva pospeševati pobude mladih koroških umetnikov.

Jubilantu iskreno čestitamo k njegovemu prazniku z željo, da bi bil zdrav in uspešen pri njegovih prizadevanjih usvariti plodno kulturno dejavnost na Koroškem.

Valentin Polanšek

70

BRATOVSKA JESEN

II. del

Zato je povedal:

„Sicer je zadaj lahko modrovati, ali Schuschnigg ga je pokidal. Zakaj ni pred tedni, ko je zvedel za Hitlerjev pritisk, dal doma politično svobodo, tako, kot je bila pred ustanovitvijo stanovske države po Dollfužu? Naj bi socialdemokrati, naj bi komunisti in vse druge politične stranke šli v svobodni politični boj na demokratičnih načelih!“

Komunist ga je dregnil:

„Pametno. A vse prepozno. Za razvoj, kakršnen je sedaj v resnici s Hitlerjem v Avstriji, so in bodo sokrivi klerofašisti ali avstrofašisti, vsi Dollfuži in Schuschnigg, ki so pripravili pot za Hitlerja.“

„Vsaj do leta devetnajststošestintridesetega je bila Schuschniggova vlada močno antinacistična. Priznati je treba tudi, da se je v tistih letih morda prvič utrdila avstrijska vera v državno samobitnost!“

„Vere v avstrijsko samozavest ne moreš utrjevati v diktaturi! Dikler ni politične svobode, je vse skupaj fraza. Dokler so politični nasprotniki in vsi tisti, ki drugače mislijo kot vladajoča klica, zaprti, kje moreš govoriti o državni zavesti?“ je vsekaj socialdemokrat.

Komunist mu je skoraj pritrjeval, četudi bi mu najraje serviral njihovo polomijo februarja štirintridesetega. Krščanski socialist je nenadno tudi pritrjeval, ni pa dodal svojega, da je pač vsa Evropa ogrožena od boljševizma,

zato taki ukrepi desničarskih strank. Socialdemokrat pa je nadaljeval:

„Poglej na primer kako državo, ki je res demokratična in ima politično svobodo! Recimo Švedska. Ni ideal za avstrijske socialdemokrate, a najbliže bi bil tak primer. Sedaj pa poslušajta oba, komunist in desničar: Povsod, kjer ni prave politične svobode, naše tovariše socialiste, demokratične socialiste, zapirajo. Kaj so naredili v sovjetiji iz njih? Kaj so naredili Schuschniggovi iz njih? Ali bi vedela za primer, za državo, kjer vladajo socialdemokrati ali demokratični socialisti, da bi politično drugače misleče zasledovali? Prav to je jedro in bistvo demokracije sploh, da ima vsak posameznik pravico do svojega prepričanja, svojih misli in političnega udejstvovanja na podlagi ustave, ki je izraz ljudske volje.“

Komunist ga je vsekaj:

„Preslabi ste, politični idealisti, sanjači, ki samo govorite o preobrazbi družbe, kar pa ni mogoče brez temeljite revolucije od spodaj!“

Krščanski socialist je oba dregnil:

„Oba sta marksista, torej duhovna brata. Mene samo ne ogreva vajino protiversko hotenje!“

Socialist se mu je nasmjal:

„Zato pa imate sedaj vašega Hitlerja, ki ga je nemški bog poslal, ki pa je največja nevarnost tudi za vašega rimskega papeža in...“ Ne, nič, si je premislil, nič mu ne bom omenjal Jezusa, ki je bil Žid. Saj so bili Judje tudi glavni voditelji naše stranke. Prekleta politika!

Kaplan je imel svoje zaupnike po vsem slovenskem koroškem terenu. Po tej poti je dobil tudi časopis ‚Wiener Volkszeitung‘ od ponedeljka osemindvajsetega marca devetnajststoosemintridesetega leta, kjer je pisalo:

„Narodna dolžnost katoličanov! Škofovska izjava za

nemško zedinjenje! V vseh cerkvah nemške Avstrije (Ostmark) so prebrali v nedeljo sledečo izjavo avstrijskih škofov: „Po temeljitem posvetovanju smo se mi, avstrijski škofje, spričo velike zgodovinske ure, ki jo doživlja naše ljudstvo, odločili obrniti se na vse naše vernike s sledečim pozivom v zavesti, da se v naših dneh izpolnjuje tisočletno hrepenenje našega naroda po zedinjenju v veliki rajh vseh Nemcev. To storimo lahko brezskrbno, ker nam je Führerjev, spolnomočenec za ljudsko glasovanje, Gauleiter Bürkel, sporočil odkrito smernico svoje politike, ki naj bi stala pod geslom: Dajte Bogu, kar je božjega in cesarju, kar je cesarjeva. Dunaj, dne enainvajsetega marca devetnajststoosemintridesetega. Za dunajsko nadškofijo kardinal Theodor Innitzer, knezoškof, za salzburško nadškofijo Sigismund Maitz, knezoškof.“

Slovesna izjava: Z iskrenim prepričanjem in s prosto voljo izjavljamo podpisani škofje avstrijskih škofij ob velikih zgodovinskih dogodkih v nemški Avstriji (Ostmark): Priznavamo z radostjo, da je nacionalsocialistično gibanje na področju ljudske in gospodarske obnove, kakor tudi socialne politike za nemški rajh, zlasti za revnejše ljudske sloje, že veliko storilo in tudi še bo.

Prepričani smo tudi, da nas brani dejavnost nacionalsocialističnega gibanja pred nevarnostjo vseuničujočega brezbožnega boljševizma. Škofje spremljamo to dejavnost za bodočnost s svojimi najboljšimi željami in z blagoslovom. Tudi vernike bomo v tem smislu opomnili.

Na dan ljudskega glasovanja je za nas škofe samo sebi umevna dolžnost, da se kot Nemci priznamo k nemškemu rajhu. Od vseh vernikov kristjanov pričakujemo, da vedo, kaj dolgujejo svojemu narodu...“

Marsikdo drug je tudi bral to škofovsko izjavo v časopisu, vsak se je skrivaj prijel za glavo: Je to mogoče?

Otvoritev predilnice v Lobniku pri Železni Kapli

Ko so pred štirimi leti prišli člani evropske kooperative Longo Mai s čredo ovac iz Švice preko zasneženih Alp v svojo novo domovino v Lobnik pri Železni Kapli, so si zadali nalogo, da obnovijo ovčjerejo in s tem v zvezi proizvodnjo volnenih izdelkov. Oboje je na žalost v naših krajih in pa tudi drugod po svetu v zadnjih desetletjih že skoro čisto izumrlo.

V soboto 7. februarja so člani kooperative Longo Mai v Lobniku pri Tavčarju otvorili predilnico, ki deluje na samoupravni principu. Otvoritev se je udeležilo okoli 200 ljudi. Kapelški župan in deželni poslanec Jožef Lubas na čelu zastopnikov občine, je med drugim dejal, da je v občini in izven nje veliko zanimanje za ta projekt, ki je v veliko korist občanov. Prav tako pohvalno se je izrazil tajnik socialnega ministra Dallingerja magister Schultheis, ki je v ministrovemu imenu cilje in delovanje kooperative Longo Mai ocenil kot pozitivno, češ, da se je ravno v času bližajoče se gospodarske krize pomembno, da si prizadevamo najti novih poti in možnosti izvele se iz težav. Kooperativa Longo Mai gre to pot in je pripravljena ustvarjati nove strukture, ki bodo za bodočo družbo prav gotovo koristne.

Dr. Satzinger je posredoval čestitke trgovskega ministra Staribacherja. Otvoritev predilnice so se udeležile tudi delegacije iz Švice, Francije, Nizozemske, Portugalske in Jugoslavije. Jugoslavijo je zastopal profesor ljubljanske univerze „Edvarda Kardelja“ tov. Zargožen. Med delegati sta bila tudi bivši državni poslanec iz Švice Artur Villard in zastopnik portugalske zadružne zveze Uninorte. Otvoritev se je udeležil tudi predsednik SPD „Zarja“ inž. Peter Kuhar.

Od povabljenih so se pismeno oprostili dr. Bruno Kreisky, Herta Firnberg, Christian Broda, vodeči tajnik Avstrijske sindikalne zveze in Koroška trgovska zbornica. Koroški gospodarstveniki in politiki so blesteli z odsotnostjo (pismeno oprostila se je samo koroška trgovska zbornica zaradi nekega pogreba).

Novo otvorena predilnica bo številnim kmetom, ki se bavijo z ovčerejo, zagotovila odzvezno oziroma nakup volne, s katero do sedaj niso več mogli računati. Zamisel glede predilnice oz. te tovarne je sledeča: volno od lastnih ovac bi predelali v Lobniku, ter jo na Dunaju v njihovi trgovini prodali. V načrtu pa je, da bi zajeli še večji krog — to je predvsem kmete, ki se bavijo z ovčerejo. Le-ti bi surovo volno dali v obdelavo v Lobnik, za to pa bi dobili vrnjene volnene proizvode — pulovre, nogavice itd.

Prvo polletje predvidevajo, da bodo predelali dnevno 80 kg surove volne, kar odgovarja 30 kg pelitne volne. Trenutno imajo na zalogi 6 ton volne. V načrtu je organizacija zbiralnih centrov na Koroškem, v katerih bi zbirali surovo volno, jo predelali v Lobniku in nato vrnili razne volnene proizvode. Glavni zbiralni center za nakup surove volne je trenutno na Dunaju.

Iz načrtov kooperative Longo Mai je razvidno, da se ovčereji in s tem v zvezi predelavi volne obetajo novi boljši časi, ki bodo vsekakor, ne samo ovčerejem, temveč v splošno korist prebivalstva. Ovca pa ni znana samo po tem, da ima dragoceno volno, marveč tudi po tem, da je ovčje meso zdravejšo in tudi vedno bolj povpraševano. Skratka ovčerejem se obetajo lepši časi, za kar imajo v naših krajih posebno zaslug Evropska kooperativa Longo Mai v Lobniku pri Železni Kapli.

Prisrčno vabljeno!

deli kaj početi. V naslednjih mesecih bodo ekipe Longo Mai-a pri kmetih strigle ovce. V zvezi s tem bo 21. in 22. februarja na posestvu kooperative pri Stoparju v Lobniku zborovanje evropske poletne šole za vprašanja okolja (E 4) s temo „ovčereja in predelava volne v alpskem prostoru“. K temu seminarju se je prijavilo že precej ovčerejev in znanstvenih inštitutov. Nadaljnje prijave je treba nasloviti na: Evropska kooperativa Longo Mai, Lobnik 16, 9135 Železna Kapla. V novi predilnici je trenutno zaposlenih 5 oseb. Od teh sta dva domačina, Pasterk Jurči in Pasterk Mili-

ca. Zamisel glede predilnice oz. te tovarne je sledeča: volno od lastnih ovac bi predelali v Lobniku, ter jo na Dunaju v njihovi trgovini prodali. V načrtu pa je, da bi zajeli še večji krog — to je predvsem kmete, ki se bavijo z ovčerejo. Le-ti bi surovo volno dali v obdelavo v Lobnik, za to pa bi dobili vrnjene volnene proizvode — pulovre, nogavice itd.

Iz načrtov kooperative Longo Mai je razvidno, da se ovčereji in s tem v zvezi predelavi volne obetajo novi boljši časi, ki bodo vsekakor, ne samo ovčerejem, temveč v splošno korist prebivalstva. Ovca pa ni znana samo po tem, da ima dragoceno volno, marveč tudi po tem, da je ovčje meso zdravejšo in tudi vedno bolj povpraševano. Skratka ovčerejem se obetajo lepši časi, za kar imajo v naših krajih posebno zaslug Evropska kooperativa Longo Mai v Lobniku pri Železni Kapli.

Ob smrti in pogrebu mojega dragega moža, našega očeta in deda

Matevža Krajnc

smo bili deležni toliko občutenega sožalja in pristnega spoštovanja do našega nepozabnega rajnega, da se nam ni mogoče vsakemu posameznemu osebno zahvaliti.

Zato si dovoljujemo tem potom izreči našo zahvalo: Moškemu pevskemu zboru „Kralj Matjaž“ za častno spremstvo na njegovi zadnji poti, kot tudi za v srce segajoče žalostinke na domu in ob grobu. Istotako moškemu pevskemu zboru „Edinost“ za lepe poslovilne pesmi in cerkvenemu zboru za dovršeno oblikovanje bogoslužja. Nadalje predsedniku Slovenske prosvetne zveze Valentinu Polanšku in predsedniku SPD „Edinost“ v Pliberku, Jožku Hudlu za njune lepe besede priznanja in zahvale v okviru prosvete. Posebno ker nista prezrla, s kako ljubeznijo je pe. naše pesmi. Milki Hartmanovi pa za lepo pesniško vezano, s svojo pevku solistu.

Gospodu dekanu Sriencu, ki je rajnemu poklonil lepe pomembne besede, kot tudi gospodu kaplanu Juriju Buchu, ki je vodil pogrebne obrede, in vsem ostalim duhovnikom za asistenco. Ne nazadnje se zahvaljujemo gospodu mestnemu župniku, kateri je rajnega očeta kot dušni pastir obiskoval in previdel z zakramenti svete Cerkve.

Končno vsem, ki so nam stali v težkih dneh ob strani in vsem udeležencem pogreba.

Ohranimo našemu dragemu očetu, kot je bil deležen častnega pogreba, enako časten spomin.

Libuče, 11. 2. 1981

DRUŽINA KRAJNC

—ŠPORTNI VESTNIK — ŠPORTNI VESTNIK—

Mladinsko tekmovanje v smučarskih skokih na Obirskem

V nedeljo 15. februarja je Slovensko športno društvo „Obir“ na Obirskem priredilo 3. tekmo v smučarskih skokih — prvo v okviru pripadnosti društva k deželni smučarski zvezi (LSVK). Pokroviteljstvo je prevzel župan Jožef Lubas, udeležili pa so se je tudi tekmovalci iz Slovenije.

Skupno 40 mladih skakalcev društev SSG Klagenfurt, SK Feldkirchen, SZ Velden, SV Villach, ŠD Zahomec, TDP Dol, SK Triglav Kranj in domačega SSD Obir se je pred strogimi očmi dodeljne žirije in številnih radovednih gledalcev borilo za dobro uvrstitev in lepe nagrade.

Akoravno imajo tudi skakalci SSD Obir letos za seboj intenzivnejše priprave in nekaj nastopov pri tekmah — doslej so sodelovali na prireditvah v Bad Bleibergu, v Vrbi-Velden, v Celovcu, v Zahomcu, v Trgu-Feldkirchen in v Velenju — jim žal tudi na domači skakalnici in pred domačo publiko ni bila preveč naklonjena sreča in niso mogli zasesti prednjih mest. Napredovanje je kljub temu očitno, kar je pokazal tudi poizkusni skok Štefana Vavlija.

Izkazali so se ob tej priložnosti prireditelji, ki so v tednu počitnic izvedli številne nujne priprave in tudi nedeljsko tekmo izpeljali kar brez vsakršne hibe. Sekcijskemu vodji Joziju Hribarju, funkcionarjem, merilcem in pomagačem velja priznanje, ki ga je izrekel predsednik SSD Obir mag. Mirko Oraže. On se je zahvalil tudi darovalcem pokalov. Pri podelitvi nagrad, ki je iz organizatoričnih razlogov bila v hotelu Obir v Železni Kapli, je bil navzoč in je spregovoril tudi predsednik SSZ v Celovcu Danilo Prušnik. Izrazil je zadovoljstvo nad dobro izvedeno dvojezično športno prireditvijo ter čestital vsem mladim športnikom.

Otroci/Kinder:

1.) Kuffin Heinz (SV Villach): 22 m, 22,5m/185 točk; 2.) Samitz Christian (SZ Velden): 14m, 14,5m/127 točk; 3.) Kuffin Kurt (SV Villach): 13,5m, 15,5m/123 točk

Solarji/Schüler I:

1.) Schöffmann Günter (SZ Velden): 22,5m, 23m/194 točk; 2.) Fritz Herwig (SZ Velden): 22m, 21,5m/182,5 točk; 3.) Kronhofer Gert (SV Villach): 21m, 20m/168 točk; 4.) Lipar Roman (SK Triglav): 18,5m, 19m/162 točk; 5.) Kuffin Horst (SV Villach): 16,5m, 21,5m/160 točk; 7.) Wöl-

cher Franci (SSD Obir): 18,5m, 18,5m/153 točk; 8.) Vavli Stefan (SSD Obir): 18,5m, 22m/150,5 točk

Solarji/Schüler II:

1.) Platzer Erich (BSV Bad Bleiberg): 24,5, 24m/205,5 točk; 2.) Truppe Mih (SD Zahomec): 23,5m, 24m/203,5 točk; 3.) Kaiser Robert (SD Zahomec): 23m, 23,5m/203 točk; 4.) Kešnar Jože (SK Triglav): 22,5m, 22,5m/193,5 točk; 5.) Gajup Ivo (SK Triglav): 21,5m, 22m/184 točk; 8.) Oraže Marjan (SSD Obir): 17,5m, 19m/154 točk

Mladinci/Jugend:

1.) Holzfeind Edgar (BSV Bad Bleiberg): 24m, 23,5m/203,5 točk; 2.) Melin Izidor (SK Triglav): 23m, 23,5m/199,5 točk; 3.) Kešar Janez (SK Triglav): 22,5m, 22,5m/191,5 točk; 4.) Mosser Harald (BSV Bad Bleiberg): 21,5m, 23,5m/189,5 točk; 5.) Šilar Dušan (SK Triglav): 21m, 21,5m/185 točk; 9.) Oraže Hannes (SSD Obir): 18,5m, 21m/173,5 točk

REZULTATI SMUČARSKIH TEKEM NA PECI:

Fanije I: 1.) Mak Aleksander 2.) Stefan Jürgen

Dekleta I: 1.) Grillitsch Carmen; 2.) Dietz Helga; 3.) Rosenzopf Irmgard

Fanije II: 1.) Mak Mario; 2.) Grillitsch Walfi; 3.) Maurel Reinhold

Dekleta II: 1.) Mak Tanja; 2.) Sadjak Maria; 3.) Jamer Renate

Solarji I: 1.) Pistonik Franz; 2.) Hanina Martin; 3.) Schildberger Rudi

Solarke I: 1.) Jörg Gerlinde; 2.) Kollmann Liane; 3.) Pietnik Brigitte

Menjava denarja

Stanje v četrtek 19. februarja 1981

Za 100 din dobite	40,00 šil.
Za 100 din plačate	45,00 šil.
Za 100 lir dobite	1,41 šil.
Za 100 lir plačate	1,50 šil.
Za 100 mark dobite	698
Za 100 mark plačate	714,30

PUSTNA PRIREDITEV

s tremi enodejankami:
1. Goreča ljubezen
2. Prebrisan slikar
3. Operacija
Prireditelj: Farna mladina v Vogrčah
Kraj: Farna dvorana v Vogrčah
Čas: nedelja, 1. marca 81 ob 19.30 uri

SKOCIJAN:

„Premalo nemškonalna je!“

Kakor smo že poročali v zadnji številki je občinski svet v Skocijanu soglasno sklenil proračun za leto 1981, kar je novost, saj ga je v zadnjih letih OVP večinoma odklanjala. Okvirne podatke smo poročali že zadnjič, danes sledi še nekaj podrobnejših podatkov in primer kako SP/FP v nacionalnem duhu rešujeta socialno vprašanje.

Zanimivo je, da je za ceste namenjeno letos samo 1.350.000 šilingov, kar je precej manj kot v zadnjih letih, v katerih je znašala vsota navadno nad 2 milijona šilingov. Občinski odbornik Franc Picej je na vprašanje našega sodelavca dejal, da je to malo, posebno še, ko je bila zadnja turistična sezona dobra in je občina dobila več davkov na pijačo kot je bilo pričakovati.

Za gasilsko hišo v Peračici je predvideno okoli 800.000 šilingov. V tej zvezi pa bi bilo potrebno ponovno opozoriti na dejstvo, da kljub izgradnji gasilske mreže v občini, še vedno nikjer ni nobene gasilske lestve, ki bi segala do drugega nadstropja — visokih ho-

telov v občini pa je že precej. Občinski odbornik Gospodarske liste Franci Picej je že pred leti predlagal, da bi bilo treba v ta namen s posebnim davkom obdavčiti hotelirje in nakup lestvice, bi bil kmalu rešen.

V zvezi z občinskim poslovanjem pa se nekateri občani sprašujejo, zakaj si je občina nabavila jeseni bagar za 840.000 šilingov, ki še do danes ni bil v uporabi in za katerega garancija poteče že prihodnji mesec! Vprašanje je zelo upravičeno, saj je občina imela še drugo ponudbo za bagar z isto zmogljivostjo, ki bi bil za 60.000 šilingov cenejši, vrhu tega pa bi bil imel namesto 6 mesecev 16 mesecev garancije.

Brez vsakršne nemškonalne točke pa tudi ta seja ni mogla mimo. Med drugim je bil tukaj še razpis delovnega mesta čistilke. V ožjo izbiro sta prišli dve osebi. SPÖ in FPÖ se proti ostalim glasovom nista odločili po socialnih vidikih. Glede nastavitve se je uveljavilo očitno stališče zastopnika FPÖ, ki je dejal, da mu je druga ženska premalo „dajnkonalna“ [čeprav ni slovenska!]. Delo je dobila čistilka, katere mož ne zasluži slabo. Druga pa, ki je samska, ima breposelno hčer ter oskrbuje en del svojih staršev, pa ni dobila mesta čistilke!

Pred štirimi leti je SPÖ obljubila, da se bo ravnala zmeraj po socialnih vidikih. Ali zgleđa njena rešitev socialnega vprašanja tako, kot v zgornjem primeru!

Literarni večer

OTON ŽUPANČIČ — ŽIVLJENJE IN DELO

Prireditelj: SKD v Celovcu

Kraj: Slomškov dom, 10. Oktoberstr. 25, Celovec

Čas: torek, 24. 2. 1981 ob 20. uri

Predavajo: Lovro Kaselj, Andreja Zikulnig in dr. Janko Zerzer

Smučarje III. pohoda „Arihova peč“ čakajo lepe nagrade

